

Cenami ověnčený filmařský tým stojící za dokumentem Beatles: Eight Days a Week – The Touring Years se pustil do dalšího hudebního fenoménu. **PAVAROTTI** představuje detailní a zcela otevřený pohled na život, kariéru a živý odkaz této hudební ikony. Pavarotti, označovaný jako „Tenor lidu,“ ztělesňoval vzácnou kombinaci osobnosti, génia a celebrity a svůj ohromný dar využil k šíření opery jako zábavy a něčeho, co si mohou užít všichni milovníci hudby.

Skrze ryzí sílu svého talentu si Pavarotti dokázal podmanit významné světové scény a získat si srdce diváků všude na planetě. Dokument obsahuje vzácné rozhovory s Pavarottiho rodinou a kolegy a dosud nepublikované záběry. Režie dokumentu o tomto výjimečném muži a hudebním velikánovi se ujal držitel Oscara Ron Howard.

„Někteří zpěváci umí zpívat operu. Pavarotti byl opera.“ Bono Vox, U2

Rozmáchlý i intimní filmový pohled na život, práci a osobu operní legendy Luciana Pavarottiho. Pavarotti přiblížil operu nejširšímu publiku, z chudého italského chlapce se stal v podstatě mezinárodní rockovou hvězdou. Jeho životní příběh, který emocemi, zvraty a velkolepostí sám o sobě připomíná operu, vypráví režisér Ron Howard, držitel Oscara za film Čistá duše. Ron Howard mimo jiné natočil ceněný dokument o Beatles Eight Days a Week – The Touring Years, a filmy jako Apollo 13, Těžká váha, Šifra mistra Leonarda nebo Rivalové.

Jméno Pavarotti zná celý svět. Hudební ikona, která svým významem, uměním a popularitou daleko překročila hranice operního žánru. Dost možná nejlepší tenor historie, kterého si v roce 1972 obecenstvo Metropolitní opery v New Yorku 17x vytleskalo před oponu. Dokument o něm, ale není jen filmem o celebritě, je to především hluboký portrét samotného Luciana. Dokument Pavarotti ukazuje, jaký byl, jak žil, co ho pohánělo kupředu, z čeho měl obavy a strach, co ho trápilo, co ho dělalo šťastným. Vedle veřejných záběrů z vystoupení nebo televize tvůrci získali a využili množství soukromých videozáběrů od jeho přátel, spolupracovníků, rodiny a manželky. Většina z unikátních záběrů a osobních hovorů s Pavarottim dosud nespátřila světlo světa, Pavarotti je na nich mezi svými nejbližšími otevřený a upřímný. *„Nejsem ani trochu znalec opery. Pavarottiho jsem musel studovat a objevovat. To, co jsem se naučil a dozvěděl, mě ohromilo, a prostě to vyprávím a předávám dále,*“ říká režisér Ron Howard.

HLAS

Čím Pavarottiho hlas dojímal tolik lidí? Měl zcela jistě ohromující dosah. V počátcích své kariéry oslňoval návštěvníky operních představení tím, že dokonale a lehce vyzpíval všechna vysoká cé v Donizettiho opeře *Dcera pluku* (La Fille du Regiment). Většina tenorů transponuje tuto notu do lidštějšího, stále však velmi náročného hes, nikoliv však Pavarotti. Právě tento sled vysokých cé se zapsal do dějin opery a on byl pasován na „Krále vysokého cé“. Proslul nejen lehkostí, technickou dokonalostí, křišťálovou zvonivostí a medovou sladkostí svého hlasu. V jeho chování a celkovém projevu bylo něco nepopsatelného, něco povznášejícího, určitý druh životního elánu, směs šlechtnosti a vřelosti, co dokázalo pohladit duši diváka stejně jako sluneční paprsky. Dodnes se to lidé snaží přesně definovat.

„Čistotou hlasu se mu nemohl nikdo vyrovnat. Zněl tak lehce a přirozeně,“ říká Dickon Stainer, prezident společnosti Universal Music Classics and Jazz a výkonný producent tohoto filmu. *„Jeho charakteristický hlas můžete rozpoznat ve zlomku vteřiny. To je dáno způsobem frázování a krásou jeho hlasu. On nedělal kompromisy. Pečlivě se věnoval každé frázi, každé notě. Bylo mu to vlastní a výsledkem byl vždy krásný protáhlý projev pro každého posluchače.“*

Jako prezident Classical Music Group v rámci hudebního vydavatelství Decca Records, mezi jehož interprety Pavarotti patřil, je Stainer dalším velkým přínosem tohoto filmu. Ron Howard zmiňuje, že podpora vydavatelství Decca byla zcela zásadní. *„Bez Decca by se Pavarotti nestal Pavarottim, tudíž tvoří velkou část příběhu“*, říká režisér. *„A jejich podpora i archiv byly k nezaplacení“*.

Pavarotti začal nahrávat pro Decca v roce 1964 a v průběhu šesti kreativně velmi plodných let natočil 11 oper (a Verdiho Requiem), což tvoří základ jeho odkazu. Později se vydavatelství Decca stalo domovem neočekávané superskupiny devadesátých let: Tři tenoři, ikonické trio, které tvořil Pavarotti a operní hvězdy Plácido Domingo a José Carreras. V jednom z nejúspěšnějších propojení opery s populární kulturou zahajovalo trio fotbalové mistrovství světa v Římě v roce 1990. Nebývalé vystoupení, v němž se tenoři navzájem podněcují ke stále lepšímu výkonu, vyvrcholilo v dech beroucí árii *Nessun Dorma* – což nevratně změnilo vnímání opery. Najednou si i sportovní fanoušci začali broukat operu a Tři tenoři se stali idoly sportovních stadionů na stejné úrovni spolu se Springsteenem a Rolling Stones.

Stainer komentuje: *„Pro mě osobně je záznam Tří tenorů a fenomén okolo nich něčím mimořádným. Dnes si lidé možná neuvědomují, co všechno Tři tenoři znamenali. Byli nejvýznamnější „skupinou“ na světě. Objevili se zničehonic, byli naprosto autentičtí a nikdy předtím takovým způsobem nevystupovali. Sešli se společně na ten jeden večer v Římě a předvedli něco, co svět předtím nikdy neviděl a ani nevidí. To změnilo celý hudební průmysl.“*

Podle Stainera si lidé budou pamatovat daleko víc než jen perfektní čistotu Pavarottiho hlasu, ale hlavně to, kým se stal, když objevoval celý rozsah svého talentu. *„Narodil se jako syn obyčejného pekaře a stal se nejslavnějším člověkem na Zemi. Byl ale také velmi laskavým člověkem, který se rozdával lidem,“* říká Stainer. *„Dokázal pracovat se svým hlasem tak, jako málokdo – přesahovat hranice žánru. Měl až magickou schopnost vytvořit univerzální zážitek pro lidi napříč celým světem.“*

MUŽ

Luciano Pavarotti se narodil v Modeně v Itálii dne 12. října 1935, před druhou světovou válkou jako syn pekaře a amatérského tenora. Byl okouzlen hlasem svého otce a jeho idolu, Enrica

Carusa, kterého slýchával v dětství. Nikdo však nemohl předvídat, že se z učitele na základní škole stane „Král vysokého cé“ na pódiih celého světa, nebo to, že jednou lidé, kteří nikdy neslyšeli jedinou notu opery, budou znát a milovat Pavarottiho.

Na popud své matky, jež považovala barvu synova hlasu za výjimečnou, se začal vážně věnovat studiu hudby až po výhře lokální pěvecké soutěže. Jeho debutem na jevišti byla role Rudolfa v Pucciniho *Bohémě* v roce 1961, kde oslnil svou intuitivností a přirozenou lehkostí. V průběhu šedesátých let Pavarotti pomalu a opatrně budoval svou reputaci nejen dokonalou technikou a oddaným přednesem. Proslul mezi návštěvníky koncertů po celém světě též díky hvězdnému partnerství s obdivovanou operní pěvkyní Joan Sutherlandovou známou jako „La Stupenda“. Vzájemné sympatie obohatily jejich vystoupení o silný a romantický náboj.

V sedmdesátých letech se Pavarotti nacházel na vrcholu svých hlasových sil i bavičských schopností a stal se významnou mezinárodní superstar a miláčkem médií. V době, kdy se zdálo, že opera ztrácí na významu, on se stával čím dál slavnějším, byl k vidění v nezapomenutelných vystoupeních na světových pódiih a zároveň okouzloval publikum ve večerních talk show svým realistickým humorem, zářivým úsměvem a kuchařskými dovednostmi. Jednoho večera v roce 1973, kdy udeřila jeho celoživotní tréma a on se začal potit, vzal si s sebou na jeviště velký bílý kapesník, který se brzy stal jeho charakteristickou značkou. V osmdesátých letech se stal nejlépe placeným pěvcem v dějinách opery. V devadesátých letech zaplňoval sportovní stadiony a vydával nejprodávanější alba v dějinách klasické hudby.

Jedním z největších paradoxů Pavarottiho bylo to, že ačkoli prodal za svůj život 100 milionů nahrávek, každý divák v hledišti věřil, že zpívá pouze pro něj.

„Tenor lidu“ byl vskutku čím dál blíž běžným lidem a zároveň byl jeho hlas oceňován v nejvyšších kruzích. Právě proto věnoval pozdější část svého života přiblížování opery posluchači současné populárnímu hudby, a to způsoby, o kterých se do té doby nikomu ani nesnilo. Mezi lety 1992 a 2003 pořádal ve svém rodném městě každoroční benefiční koncerty s názvem Pavarotti a přátelé za účasti nejznámějších interpretů napříč zábavním průmyslem, včetně popového a rockového světa. Objevily se zde hvězdy jako Sting, Queen, Elton John, James Brown, Lou Reed, Bob Geldof, Bryan Adams, Andrea Bocelli, Meat Loaf, Michael Bolton, Sheryl Crowová, Liza Minnelliová, Eric Clapton, Celine Dionová, Stevie Wonder, Spice Girls, Natalie Coleová, B. B. King, Enrique Iglesias, Deep Purple, Tom Jones, dokonce i Dalajláma a herci Michael Douglas a Catherine Zeta-Jonesová. Výtěžek byl věnován na humanitární účely organizacím jako OSN na podporu uprchlíků, obětí válek a dětí v konfliktních a válečných zónách.

Pavarotti byl zároveň šlechetný a rovnostářský, ale také komplikovaný a plný protikladů jako každý člověk. Měl svůj podíl na různých skandálech, manželských problémech a občas se choval jako primadona. Křehkost jeho umění byla občas kompromitována obrovskými požadavky slávy, což některé kritiky a milovníky opery vedlo k pocitům zklamání. Řada konzervativních klasiků nikdy nepřijala myšlenku uvádět operu na sportovních stadionech, které mají svůj dopad na kvalitu zvuku. Nic, co bylo vyřčeno, však neovlivnilo jeho radostnou žízeň po životě a sdílení sebe sama tím nejlepším způsobem, jakého byl schopen.

„Pavarotti byl skvělý, okouzlující člověk, rozhodně žádný hlupák, měl velkou moc a myslím si, že obě tyto stránky jsou ve filmu vidět,“ říká Howard. „Jednou z nejzábavnějších scén filmu je ta, kde se snaží používat různé páky. Je docela legrační vidět ho okouzlovat, přemlouvat, donucovat, a nakonec znovu nacházet stále nové cesty.“

Svůj vliv mohl využívat ve svůj prospěch. Zde si však přál zůstat aspoň do určité míry neovlivněn obrovskými nástrahami své slávy a zůstat věrný tomu venkovskému italskému chlapci, který nacházel útěchu ve zpívání. *„Opravdu překvapivé bylo to, jak s sebou bral svou vesnici všude, kde se objevil,“* říká Nicholas Ferral, výkonný producent filmu

Pavarotti

a prezident společnosti White Horse Pictures.

„Těstoviny a sýr si vozil i do Číny. Cestoval s hrnci a pánvemi, aby mohl vařit domácí jídla. Měl zjevně touhu žít jednoduše, i když byl na cestách, i v těch nejokázalejších chvílích plných zmatků.“

„Celý svůj život zůstal věrný tomu, kým byl, maloměstským synem pekaře,“ dodává Cassidy Hartmannová, pomocná scénáristka filmu a partner ve společnosti White Horse Pictures. *„Díky tomu se s ním lidé dokázali tak hluboce ztotožnit – protože byl tak autentický. Doufám, že diváci budou z filmu odcházet s odvahou být tím, kým opravdu jsou, poté, co spatří tak úspěšnou cestu člověka, který se tím vždy řídil.“*

FILANTROP

Jako kdokoliv jiný, kdo se dotkne surreálních výšin světové slávy, i Pavarotti zažíval těžké chvíle. Svou proslulost však viděl i jako nástroj k tomu stát se lepším. Jednou z nejsilnějších

částí filmu je setkání Pavarottiho s princeznou Dianou v roce 1991. Jednalo se o zlomový okamžik. Nejen, že se stali velmi rychle přáteli, bylo zřejmé, že ji pokládal za vzor toho, jak celebrity mohou prospívat světu.

„Vztah Luciana s princeznou Dianou byl stěžejní, jak můžete vidět na záběrech, které jsme právě zhlédli. Byl jí zcela unesen, ne však v romantickém slova smyslu. Jednalo se o vzájemný obdiv,“ podotýká Howard. *„Domnívám se, že se od ní naučil to, jak obrovský pocit uspokojení může člověk získat, když nebude nějaké cíle jenom podporovat, ale bude na nich opravdu tvrdě pracovat a odevzdá se jim. Toto si s sebou nesl po celý zbytek života.“*

Tento podnět dělat víc ho vedl k sérii koncertů s názvem Pavarotti a přátelé v roce 1992, což vyústilo v přátelství s další ikonou globální filantropie – Bona z U2.

Vše začalo tím, když Pavarotti zahájil plánování koncertu na podporu bosenských dětí v nejhorších chvílích bosenské války. Dopady hrůz konfliktů na nevinné děti byly něčím, co na vlastní kůži zažil během druhé světové války, proto se této oblasti s takovým zanícením věnoval. Byl odhodlán dát dohromady tolik významných lidí, kolik byl jen schopen. Jeho manželka Nicoletta Mantovaniová vysvětluje, *„chtěl dát bosenským dětem naději pro budoucnost, protože si sám připadal jedním z nich.“*

Ve filmu Bono vypráví, jak Pavarotti začal volat k němu domů v Dublinu, přemlouval jeho domovníka a neúnavně na Bona tlačil, aby napsal píseň pro ten koncert. *„Luciano je jedním z nejlepších citových zápasníků... takže jsme samozřejmě skončili v Modeně,“* vypráví Bono pobaveně poutavý příběh o Pavarottiho úspěchu.

Toto setkání vedlo ve stvrzení dalšího přátelství, které trvalo po zbytek Pavarottiho života. Výsledkem byla Bonova slavná píseň „Miss Sarajevo,“ k níž Pavarotti nazpíval vokály.

„Bono měl Pavarottiho strašně rád, v interview, které nám poskytl, je to zcela zřejmé,“ říká Howard. „

Tento rozhovor byl velkou poctou Lucianově památce a velkým přínosem pro náš film. Bono totiž velmi dobře znal ten zvláštní Lucianův dar přenést životní zkušenost do hudby a oddanosti humanitárním projektům, které sdíleli.“

Projekt Pavarotti a přátelé byl tak úspěšný, že se mu dařilo celou dekádu – tím přinesl miliony nejen pro oběti bosenské války, ale také konfliktům v Guatemale, Kosovu, Bejrútu a Iráku. V roce 1998 byl Pavarotti jmenován mírovým vyslancem OSN a získal Nansenovu cenu, kterou uděluje Úřad Vysokého Komisaře OSN pro uprchlíky, za jeho dobrovolnictví a nevídané úsilí při získávání peněžních prostředků.

„Mnoho umělců propůjčí své jméno charitativním či filantropickým aktivitám, to se však s odhodláním a zápallem Luciana v pozdějších letech své kariéry opravdu nedá srovnat,“ říká Howard. „

Občas byl kritizován za své koncerty, že mísí pop music se svou prací, ale měly zcela nepopíratelný dopad a dokázal tím vybrat spoustu peněz.“

Stejně jako hudba, i charita byla přirozenou nástavbou Pavarottiho obrovské lásky k životu. Mantovaniová doufá, že si filmoví diváci odnesou z Howardova filmu odkaz jejího manžela. Ačkoliv film ukazuje tohoto muže v jeho velikosti i obavách, ve velkolepých i náročných okamžicích života, ve výšinách jeho vysokého cé i hlubinách zápasů, Mantovaniová nejvíce oceňuje, že nejzvučnější notou filmu je radost.

„Luciano chtěl přinášet dobrou náladu každému,“ říká. „Vždy byl důkazem toho, že by se život měl žít naplno každou minutu. Byl skvělým umělcem, ale také byl přesvědčen, že talent nestačí. Za nezbytnou považoval jak disciplínu, tak oddanost. Věřil, že každý další koncert by měl být lepší než ten předchozí. Věřil, že tajemstvím života je užívat si to, co děláte, ale zároveň rozdávat. A tím se vždy řídil.“